

DİNLER TEOLOJİSİ BAĞLAMINDA ÇOK DİNLİ BİR KONTEKSTE MİSYON*

D. CRAFFORD

Çev. Süleyman TURAN**

Dini çoğulculuk, geleneksel Hıristiyan Batı dünyasında var olan bir realitedir ve gittikçe artan bir hızla geleneksel olarak bir "Hıristiyan ülke" diye bilinen Güney Afrika'da da kontekstin parçası olmaktadır. Güney Afrika'daki sosyopolitik düzendeki değişiklikler, çok dinli bir konteksti teşvik etmiştir. Daha önce yaşayan Hıristiyanlar, ayrı dünyalarda yaşadıkları için diğer dinlerin azınlıklarını görmezden gelebiliyordu. Oysa bugün, farklı dini inançlara sahip insanlar, aynı toplumlarda komşu olarak yaşadıkları için birbirinin farkında olmaya mecbur kalmışlardır. Günümüzde farklı inançlara mensup insanlar, mahalle, il ve millet meclislerinde, yönetimde ve iktisadi kurumlarda birlikte çalışmaktadırlar. Kitle iletişim araçları, dünyamızı küçültmekte ve bizim farklı dini geleneklere sahip insanların görüşleri, doktrinleri ve dinsel tecrübeleriyle gündelik olarak karşılaşmamızı sağlamaktadır. Sonuçta artık hiçbir birey ya da hiçbir toplum, diğer dinlerin mensuplarından kendini tecrit ederek yaşayamaz hale gelmiştir.

Çok dinli kontekstin bir diğer karakteristiği, Budizm, Hinduizm ve İslam gibi dinler, genel bir Rönesans ve artan bir misyoner endişe yaşıyorken pek çok Hıristiyan kilisesinin, misyoner coşkusunu kaybetmesidir. Birçok durumda Hıristiyanlar, kendilerini misyonun hedefi/nesnesi olarak bulmuşlardır. Liberal teolojinin etkisi altında ya da sekülerizmin saldırısı nedeniyle Hıristiyanlar, sarsılmaz dini gerçeklere olan imanı yitiriyorken diğer dinlerin mensupları, nihai değerler ve hakikatler olarak kendi inançlarını yaymaya devam etmektedirler. Bu şekilde liberalizm ve sekülerizm, Hıristiyan inancına yönelik erozyona katkı sağlamış ve Hıristiyanların diğer dinlere geçişini kolaylaştırmıştır. Pek çok örnekte görüldüğü

* D. Crafford, "Mission in a Multi-Religious Context", *Theological Forum*, vol. XXIII, no:2, June 1995. <http://rec.gospelcom.net/TF-June95-crafford.html>

** Arş. Gör., OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Suleyman_turan@hotmail.com

üzere güvenlik, ahenk, barış ve özgürlüğe yönelik iyi haberler, artık dünyaya Hıristiyanlar tarafından değil de diğer inançların ve ideolojilerin mensupları tarafından takdim edilmektedir.

Dini çoğulculuğun günümüz Hıristiyan kiliselerine ve daha özelden Hıristiyan misyonerlere yönelik büyük bir meydan okumaya yol açtığı aşikârdır.

David Bosch, Hıristiyan kilisesi için çözülmemiş iki büyük problemin var olduğunu ifade etmektedir: 1) kilisenin dünyevi kurtuluş sunan dünya görüşleriyle ilişkisi 2) kilisenin diğer inançlarla ilişkisi.¹

Dünyadaki güçlerinin büyük bir kısmını kaybeden Marksizm ve Neo-Marksizm'den sonra şimdi, dünya dinleri, kiliselere yönelik en büyük meydan okumayı ortaya koymaktadır. Bu yüzdendir ki dünya dinleri tarafından sunulan kurtuluşun Hıristiyan kutsal kitapları ışığında değerlendirme ve yorumuyla ilgilenen bir disiplin olan *theologia religionum* (dinler teolojisi), Misyoloji (Misyon bilim)'nin önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Hıristiyan kilisesi ve misyonu, bu meydan okumaya karşılık vermek için donanımlı mıdır? Maalesef Protestan kiliseleri ve Roma Katolik sözcüleri, diğer dinlerin mensuplarına yönelik Hıristiyanların tutumu hakkında bölünmüşlerdir ve kafaları karışıktır.

Kilise'ye yönelik en büyük meydan okuma, çok dinli bir kontekste misyonun rolü ve fonksiyonunu açık bir şekilde telaffuz etmektir. Bu kontekste misyon sürdürülebilir mi? Şayet sürdürülebilirse bu hangi biçimde olacaktır? Misyonun yerini diyalog ve inançlar arası işbirliği mi almalıdır? Misyon, dini çalışmalar ve üçüncü dünya ülkelerine yönelik teolojiler için akademik alanda yer almalı mıdır?

1910 Edinburg ruhunu sürdürmek için arzulu/azimli olanlar ve diğer dinlerin tüm mensuplarının Hıristiyan yapılması gerektiğine inananlar hala mevcuttur. Bu amaç için bir strateji hazırlanmalı ve bu strateji dünya çapında uygulamaya konmalıdır. 1966'da Wheaton, 1974'te Lausanne ve 1980'deki Edinburg konferanslarının beyanatlarında yansıtıldığı üzere genel evanjelik akımda hala hâkim olan tutum budur.² Ötekiler, dünya dinlerini hâkimiyet altına alma imkânları hakkında kötümserdir. Kolonicilik ve Batı'nın yayılışı iflas etmiştir. Bu yüzden misyonun (misyonerlik faaliyetlerinin) başarılı olacağına dair çok az ümit mevcuttur. Dünya dinleri, daima bizimle olacaktır. Bu nedenle dini çoğulculuğu, bir gerçek olarak kabul etmemiz gerekir. Şayet misyon vasıtasıyla insanlar, dinlerini değiştirebiliyorsa bu, bir ikramiyedir. Ancak bazı güncel görüşlere göre, Budist, Hindu ve Müslüman'ı kendi dininin daha iyi bir takipçisi de yapabilen aktive olarak misyonun rolünü anlamak daha faydalı olacaktır.

¹ David, J. Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Maryknoll: Orbis Books, 1991, 476.

² W. A. Saayman, "Religious Pluralism in South Africa", W. S. Vorster (ed), *Christianity Among the Religions*, UNISA, 1981, 117.

Başkaları daha da ileri gitmektedir. Onlar, ahlaksızlık, yoksulluk ve acı (gibi olguların), dindar insanların savaşmayı ve birbirlerini kendi dinlerine döndürmeyi bırakmak zorunda oldukları günümüz dünyası için böyle yoğun meydan okumalara neden olacağını ifade ederler. Dindar insanlar, daha da ileri giderek el ele tutuşmalı ve bu ortak düşmanlara karşı ortak bir cephe oluşturmalarıdır.

Dini çoğulculuğun misyona yönelik yarattığı meydan okuma, aşikârdır. Bu meydan okumaya nasıl karşılık verileceği ise Hıristiyanların üzerinde uzlaşmadığı bir problemdir. Probleme verilecek cevap, bir kimsenin diğer dinlere yönelik sergileyeceği tutum tarafından belirlenecektir. Bu bağlamda dışlayıcılık, kapsayıcılık ve çoğulculuk açısından farklı tutumlar ifade etmek genel uygulama olmuştur.³

Şimdi kısaca bu tutumların her birini ele alacak ve onların çok dinli bir kontekste misyon anlayışını nasıl etkilediklerini belirleyeceğiz.

DIŞLAYICILIK VE MİSYON

Dışlayıcı yaklaşım, kurtuluşa sadece İsa Mesih'e iman ve teslimiyetle ulaşılacağını savunur. Bu, kurtuluş için Mesih'e imanın açık bir şekilde ifade edilmesinin gerekli olduğu anlamına gelir. Bu yaklaşımın temeli şuna dayanır. İnsanlık, düşüşten sonra temelde günahkârdır ve bu yüzden Tanrı'nın iradesinin aleyhinde yer almaktadır. Sonuçta bütün insanlar kaybolmuş/yollarını şaşırılmış ve bütün dinler de hatalıdır. Sadece Mesih (ya da öteki dinlere oranla Hıristiyanlık ve Hıristiyan kilisesi), kurtuluş için tek geçerli yolu sunmaktadır. Diğer dinlerde bazı iyi hususlar bulunabilmekle birlikte onlar, kurtuluşa ulaştıramazlar ve Tanrı hakkında tam bir bilgiye sahip değildirler.

Karl Barth, vahiy ve din arasında radikal bir antitez savunmuştur. Tanrı, kendini vahiyle ifşa etmiştir ve vahiy, Mesih'te ama sadece onda gerçekleşmiştir. Din, günahkâr insanın bir ürünüdür ve bu yüzden aslında Tanrı'ya karşı inançsızlık ve isyandır. Bu, Hıristiyanlık da dâhil her beşeri din için geçerlidir. Bu yüzden misyon, bir dinden diğerine dönüştürmek için bir çağrı olamaz. Misyon, Tanrı'nın gerçek öz vahiy olarak Mesih'e imana bir çağrı olmalıdır. Misyon, Hıristiyan olmayan dinlerle hiçbir kontak noktası bulamayacaktır. Mevcut herhangi bir inançla hiçbir devamlılık söz konusu değildir. Aksine yeni bir başlangıç, söz konusudur; Mesih'e iman etmeye yönelik yeni bir radikal çağrı gereklidir. Misyon, ölüye yeniden dirilişi duyurmalıdır.⁴ Barth'ın teolojisinin neticesi, diyalogun tam olarak imkânsız olduğudur.⁵ Bununla birlikte onun teolojisinde ayrıca gözlemlenebilen evrenselliğe yönelik güçlü bir eğilimden dolayı Barth'ı dışlayıcılığın bir savunucusu olarak görmek de doğru değildir.

³ Gavin D'Costa, *Theology and Religious Pluralism*, Oxford: Blackwell, 1986, Chester Gillis, *Pluralism: A New Paradigm for Theology*. Lowrain: Eerdmans, 1993.

⁴ Karl Barth, *Kirchliche Dogmatik 1/2*, Zollikon-Zurich; Ev Verlag, 1935, 304, 397.

⁵ Barth, *Kirchliche Dogmatik*, 280-361.

Hollandalı teolog Hendrik Kraemer, dışlayıcılığın en güçlü savunucularından biri olarak sayılabilir. Onun başlıca çalışması *The Christian Message in a Non-Christian World* (1938)'un mesajı, Protestan ve ekümenik dünyada çok etkili olmuştur. Kraemer'in yaklaşımının merkezi noktası şudur: "Tanrı, Yolu, Yaşamı ve Gerçeği İsa Mesih'te açıklamış ve bunun bütün dünya tarafından bilinmesini amaçlamıştır."⁶ Her din kendi gerçeklik iddialarına sahip olduğu için Kraemer, Hıristiyanlığı felsefi hakikatler temelinde savunmayı reddetmiştir. O, Kitabı Mukaddes'e ait gerçeklikten söz etmeyi tercih etmiştir. Bu, Tanrı'nın Mesih'in ölümü ve yeniden dirilişinde ve Kutsal Ruh'un taşmasında ortaya koyduğu kurtarıcı eylemin kabulü anlamına gelir. Yuhanna 14:6 ve Elçilerin İşleri 4:1'ye atıfta bulunan Kraemer, Tanrı ve insanoğlu hakkındaki gerçeğin Mesih'te kusursuz bir şekilde ifşa edildiğine inanır. Tam bu sebepten dolayı Hıristiyanlar, bu mesajı tüm insanlara duyurmaya mecburdurlar. Misyon, bu yüzden sadece sosyal hizmet ya da kilise yardımı olarak kabul edilemez. Mesih, duyurulmalı ve bütün milletler tarafından kabul edilmelidir. Dönüştürme ve değişim, misyonun temel hedefi olarak kalmalıdır.

Kraemer, Hıristiyanlık dışındaki dinlerin hepsinin "insani nedenlerle ortaya çıkan yapılar olduğu" inancında Barth ile aynı fikirdedir.⁷ Hıristiyanlık dışındaki dinlerde genel bir vahiy kabul etmesiyle ise Barth'tan ayrılır. "Tanrı, bozulmuş ve zahmetli bir yolda: akılda, tabiatta ve tarihte ışık saçmaktadır."⁸ Bu genel vahiy, sadece İsa Mesih'in özel vahyinin ışığı altında etkili bir şekilde kavranabilir. Kraemer'in Barth'la bir diğer ayrılık noktası, Kraemer'in "dinsel bir bilinç" (Calvin'in ifadesiyle *a sensus divinitatis*) kabul etmesidir. İnsandaki bu evrensel dinsel bilinç, Tanrı'nın erkekleri ve kadınları kendi suretinde yaratması olgusunun sonucudur ve bu olgu, Hıristiyan misyonerler için belirli bir kontak noktası sunmaktadır.

Yukarıda ifade ettiğimiz hususlardan anlaşılacağı üzere dışlayıcı yaklaşım, otomatikman Hıristiyan misyonunun gerekli olduğunun kabulüne götürür. Şayet Mesih, kurtuluşa götüren tek yol ve Tanrı'nın tam olarak bilinebilmesinin yegâne yolu ise, o zaman Mesih'in, tüm uluslara duyurulması gerekir. Bu, Tanrı'nın isteğidir ve şayet Hıristiyanlar onun isteğini yerine getirmek istiyorlarsa aktif olarak misyona iştirak etmek zorundadırlar. Bu misyonun, sadece bir sosyal ilgi ya da yoksulluk veya baskıcı yapılardan kurtarmak olamayacağı aşikârdır. Misyon, pişmanlığa ve Mesih'in kabulüne bir çağrı olmalıdır ve onun adının mutlak itirafı ve Rabliğinin tanınmasıyla sonuçlanmalıdır.

Dışlayıcı yaklaşım, Hıristiyanlığın ana Evanjelik akımı ve ana çizgideki Protestan kiliselerin çoğunluğu tarafından kabul edilmektedir. Bununla birlikte

⁶ H. Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World*, London: Edinburg House Press, 1938, 107.

⁷ Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World*, 432.

⁸ Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World*, 120.

bu paradigma içinde çok çeşitli bakış açılarının olduğunun da anlaşılması gerekir. Hıristiyanlar ve öteki inançlar arasında artan temas, diyalog ve işbirliği, dışlayıcı yaklaşıma yönelik artan bir sorgulamayla sonuçlanmıştır. Pek çok kimse dışlayıcı kristolojinin Kutsal Kitap'tan çıkarılacak tek olasılık olup olmadığını sorgulamaya başlamıştır. Şayet bir kimse, Tanrı'nın, Hıristiyan vahyinin sınırları dışında faaliyet yürüttüğünü kabul ediyorsa bu kimse (Tanrı'nın faaliyet yürüttüğü o inancın) kurtuluşa ve Tanrı hakkında gerçek bilgiye ulaştırmayacağından nasıl emin olabilir? Şayet insanlar sadece Mesih'e iman ve teslimiyetle kurtulabileceklerse Eski Ahit dönemlerinde yaşayan imanlı insanların durumu ne olacaktır? Ya Müjde'yi hiç duymayan milyonlarca Hıristiyan olmayan insanın durumu ne olacak? Adil ve müşfik olan Tanrı, Müjde'yi hiç duyma fırsatına sahip olmadıkları için bu milyonlarca insanı kurtuluş yollarından yoksun bırakmış olabilir mi?

Bu zor sorular, pek çok kimseyi, kurtuluşa götüren pek çok yolun ve İsa'nın yanında başka kurtarıcıların olup olmadığını sorgulamaya zorlamıştır.

Bu, bizi Hıristiyanlık dışındaki dinlere yönelik ikinci yaklaşıma, yani çoğulcu yaklaşıma götürür.

ÇOĞULCULUK VE MİSYON

Çoğulcu paradigma, diğer dinlerin geçerli kurtuluş yolları içerdiğini ve onların hepsinin nihai olarak bir Tanrı'ya götürdüğünü varsayar. Kurtulacaklar, Mesih ve Hıristiyanlıktan bağımsız olarak kendi dinleri sayesinde kurtulacaktır. Merkezde artık İsa değil, Tanrı'nın kendisi yer aldığı için bu model, ayrıca Tanrı-merkezli (teosentrik) yaklaşım olarak da isimlendirilmektedir.

John Hick, *God and the Universe of Faiths* (1977) isimli kitabında ortaya koyduğu dinler teolojisinde bir Kopernik devriminin gerekli olduğu anlayışıyla tanınır olmuştur. Eski Batlamyusçu kozmolojinin yerini, evrenin merkezinde dünyanın değil güneşin bulunduğunu ifade eden Kopernikçi görüş almıştı. Aynı şekilde inançlar evreninin merkezinde Mesih'in bulunduğu dair eski inancın yerini de Tanrı'nın merkezde bulunduğu ve bütün dinlerin onun etrafında yer aldığı/döndüğü yeni bir paradigmanın alması gerekir.⁹ Hick, bütün vurguyu Tanrı'nın evrensel kurtarıcı iradesi ve tüm insanları kurtarma isteği üzerine yerleştirmiştir. Tanrı'nın evrensel/herkese yönelik sevgisi, tüm insanlar için kurtulmalarını sağlayacak imkânı yaratmasını gerektirir. Bu, tüm insanların kendi dinleri sayesinde kurtulabilmelerinin mümkün olduğu anlamına gelir. Hick, geleneksel Hıristiyanlığın ana hakikati olan inkarnasyon anlayışından ayrılarak bu yeni kristolojik anlayışa nasıl varmıştı? Hick, inkarnasyonun, literal değil de mitolojik olarak anlaşılması gerektiğini iddia eder. Mitolojik dil, Mesih'in Hıristiyanlar için kurtarıcı olduğuna işaret eder. Aksine Tanrı'nın dışlayıcı vahyine işaret etmez. Hick'e göre modern Yeni Ahit araştırmacılığı, tarihsel İsa'nın sonraki kilisenin

⁹ John Hick, *God and the Universe of Faiths*, London: Collins/Fount, 1977, 131.

onun adına yaptığı iddialarda bulunmadığını doğrulamaktadır. Onun, Tanrı'nın oğlu diye isimlendirilmesi olgusu da mitolojik ifadedir.¹⁰

Paul Knitter, *No Other Name* (1985) isimli kitabıyla çoğulculuğun en meşhur savunucularından biri olmuştur. Knitter, "birleştirici/birlikçi çoğulculuk" terimini kullanmaktadır. Bu anlayış, senkretizmle aynı şey değildir. Aksine bütün dinlerin eşit derecede geçerli ve doğru, diğer kurtarıcılarının da İsa kadar önemli oldukları gerçeğini kabul eder. Knitter, hiçbir dinin nihai ve mutlak din olduğu iddiasında bulunmadığı dinsel çoğulcuktan söz eder. İhtiyaç duyulan şey, dinlerin gerçeği birlikte aradıkları bir dinlerarası ekümenizmdir. Geleneksel kristoloji, dinlerarası ekümenizm için bir engel teşkil eder. Bu yüzden bizim, Mesih-merkezli teolojiden Tanrı-merkezli bir teolojiye geçiş yapmamız gerekir. Knitter, Mesih'in eşsizliğini "göreceli eşsizlik" olarak nitelendirerek onu tümünden reddetme yoluna gitmez. Mesih, Tanrı'nın evrensel ve geçerli bir göstergesidir ancak o, dışlayıcı ya da normatif değildir. Aynı zamanda Tanrı'nın başka göstergeleri ve (İsa gibi) başka kurtarıcılar da mevcuttur. Sadece onlarla ilişkisi içinde Mesih, evrensel önemini devam ettirir. Tanrı-merkezli anlayış, dinlerarası diyalog için gerçekten kapılar açan tek anlayıştır. Bu ise, zamanımızın çok dinli konteksti içerisinde gerçekten ihtiyaç duyduğumuz şeydir.

Knitter'in teolojik varsayımları, onun misyon anlayışı için radikal sonuçlar doğurmuştur. Misyonun amacı, diğer inanç mensuplarının Hıristiyan olmasını sağlamak değildir. Arzulanan şey, içinde farklı dinlerin birbirini zenginleştirebildiği bir "global ekümenizm"dir. Hıristiyan misyonu, kendini sağlık, eğitim ve kalkınma gibi insanî alanlarla sınırlandırmalıdır. Tanrı'nın kurtarıcı inayetinin zaten faaliyette olduğu diğer dinlerin mensuplarının din değiştirmelerini sağlamaya hiç gerek yoktur. Mesih'i diğer dinlerin mensuplarına duyurmaya da hiç gerek yoktur. Çünkü onların kurtarıcıları onların kurtuluşunu sağlayacaktır. Çoğulcu yaklaşımın misyonu gereksiz kıldığı aşikârdır. Sonuçta çoğu liberal Protestan çevrelerde misyon, artık popüler bir aktivite olmaktan çıkmıştır. Eğilim, daha ziyade onun yerine diyalogu yerleştirmeye yöneliktir. Diyalogun amacı, farklı dinler arasında işbirliğinin yollarını hazırlamaktır.

Çoğulculuk, kaçınılmaz bir biçimde İsa Mesih'in, kurtarıcı olarak eşsizliğinin reddedilmesine neden olmuştur.

Çoğulcu paradigmanın kritiği yukarıda yapılmamıştır. Lesslie Newbigin¹¹, bu yaklaşımı şiddetli bir şekilde eleştirir. Evanjelik bakış açısından Alister McGrath ise, Hick, Knitter, Smith ve öteki çoğulcuların indirgemeci faraziyelerine

¹⁰ Gavin D'Costa, *Theology and Religious Pluralism*, Oxford: Blackwell, 1986, 39.

¹¹ L. Newbigin, "Religious Pluralism and the Uniqueness of Jesus Christ," *International Bulletin of Missionary Research*, 13:2 (1989), 50-54.

yönelik keskin bir eleştiride bulunur.¹² Çoğulcular, bütün vurguyu Tanrı'nın evrensel kurtarıcı inayeti üzerine yaparlar. Ancak kurtuluşun sadece Mesih'e iman aracılığıyla olduğuna yönelik Kitabı Mukaddes iddiasını reddederler. Çoğulcu yaklaşım, savunucularını (sahip oldukları yaklaşımı savunmak üzere) heretik bir kristolojik anlayışı benimsemeye zorlar. Hick'in mitolojik kristolojisi, Tanrı'nın insanlara yönelik mutlak ve nihai ifşası olarak inkarnasyonu reddeder. Bu ise, asırlar boyunca formüle edilen önemli Hıristiyan itiraflarına zıt bir kanaattir. Bu yüzden o, Hıristiyanlığın temel inancından bir ayrılıştır. Hıristiyanların çoğu için kabul edilmesi imkânsız bir anlayıştır.

Çoğulcu paradigma, Tanrı hakkında gerçek bilginin ve Mesih'te kurtuluşun bütün uluslara bildirilmek zorunda olduğu şeklindeki temel Kitabı Mukaddes mesajını hesaba katmaz. Kitabı Mukaddes'in temel mesajından ayrılan bir öğreti ise, Hıristiyan olarak hiçbir zaman kabul edilemez.

Chester Gilles, çoğulculuğun savunmasında, çağlar boyu yürütülen misyoner gayretin, Hıristiyanlığın büyük dünya dinlerinin yerini almasını sağlamada başarılı olamadığı argümanını kullanır. Ayrıca bir dünya dininin bulunduğu yerlerde Hıristiyan nüfusun dikkate değer bir şekilde artma olasılığının olmadığı zaten saptanmıştır. Hıristiyanlık, dünya nüfusunun yaklaşık %28'inde kalacaktır ya da hatta dünya nüfusuna göre gerileyecektir.¹³ Şayet Mesih'in rabliğini kabul etmeyen herkes kınanacaksa bu durum zalim gözüyle bakılacak Tanrı'ya kötü bir şekilde yansıyacaktır. "Çoğulcu yaklaşım, bütün büyük dinlerin mensuplarına temel tatbikat için eşit fırsat sağlayan adil bir Tanrı tasavvur eder."¹⁴ Bu Tanrı, bütün dünya dinlerinde mevcut ve içkindir.

Bununla birlikte çoğulcuların "adil Tanrısı", Kitabı Mukaddes'in Tanrısı mıdır? Kâinatın tek yaratıcı Tanrısı olarak kendisini bilir kılmak için milletler arasından İsrail'i seçen Tanrı o mudur? İsrail'den sadece küçük bir azınlığı (remnant) seçen ve sonunda kendisini (Baba, Oğul ve Kutsal Ruh olarak üçlemeci yapısında) onda ifşa ettiği bir hizmetkâr ve oğul seçen Tanrı, o mudur? İyi haberlerin bütün uluslara kendisi aracılığıyla duyurulacağı vasıta olmak üzere azınlık bir grubu Kilisesi seçen de o Tanrı mıdır? (Peki) bu şekildeki misyoner gayreti kutsayan o Tanrı mıdır? Kitabı Mukaddes'in Tanrısı olmayan bir "adil Tanrı", insan icadıdır ve bu yüzden bir puttur.

¹² Alister McGrath, "The Church's Response to Pluralism," *Evangelical Review of Theology*, 15:1 (Jan 1994), 4-19.

¹³ Nitekim Hıristiyan misyon istatistik merkezlerinin ortaya koyduğu veriler bu durumu açık bir şekilde göstermektedir. Hıristiyanlık ve diğer dinlerin dünya nüfusuna oranla yaklaşık üye sayıları ve oranları hakkında bilgi için bkz. Cengiz Batuk & Süleyman Turan, "Misyonerlik Perspektifinden 20 ve 21. Yüzyıllarda Dünya Dinleri ve Mensupları", *Milel ve Nihal* (Aralık 2005-Haziran 2006), 3 (1-2), 137-160 (çevirenin notu).

¹⁴ Chester Gillis, *Pluralism: A New Paradigm for Theology*, Lowrain: Eerdmans, 1993, 170.

Biz, Tanrı'nın varlığını ve Kutsal Ruh'un Hıristiyan kilisesinin sınırlarının dışında faaliyette olduğunu inkâr eden aşırı dışlayıcı anlayışın tatmin edici olmadığı sonucuna varırız. Tanrı'nın kendini mükemmel olarak ifşasının Mesih'te gerçekleştiğini inkâr eden aşırı çoğulculuk ise, geleneksel Hıristiyanlıktan tamamıyla ayrılan bir anlayış olduğu için kabul edilemez. Üçüncü paradigma, yani kapsayıcılık, bize bir çözüm sunabilir mi?

KAPSAYICILIK VE MİSYON

Kapsayıcı paradigma, Tanrı'nın kurtarıcı varlığının Hıristiyanlık dışındaki dinlerde de mevcut olduğunu tasdik eder ve aynı zamanda Mesih'in Tanrı'nın mutlak ve otoriter vahyi olduğu gerçeğini de kabul eder. Hıristiyanlık dışındaki dinlerin mensuplarından kurtulacaklar, kendi kurtuluşlarında Mesih'in rolünü kabul etmeseler bile, Mesih sayesinde kurtulacaklardır. Bu paradigma, Tanrı'nın evrensel kurtarıcı inayetine adil bir şekilde davranmayı ister ancak aynı zamanda kurtuluşa İsa Mesih'in ölümü ve yeniden dirilişinin faziletleri vasıtasıyla ulaşılacağı ikrarında bulunur. Bu yaklaşımın en önemli temsilcisi, Katolik teolog Karl Rahner'dir. II. Vatikan Konsili'nden bu yana çok sayıda Katolik teolog, bu yaklaşımı benimsemiştir.¹⁵ Artan sayıda Protestan teolog da bu yaklaşımı desteklemektedir.¹⁶

Karl Rahner, *Theological Investigations*'un beşinci cildinde yer alan "Hıristiyanlık ve Hıristiyanlık dışındaki dinler" (Christianity and non-Christian Religions) isimli makalesinde kapsayıcı görüşlerini ifade etmiştir. Rahner, her şeyi seven Tanrı'nın tüm insanlık için kurtuluş sağlayacağı hususunda çoğulcular, kurtuluşun sadece Mesih aracılığıyla geleceği hususunda ise dışlayıcılarla aynı fikirdedir. Bu şekilde o, iki paradigma arasındaki boşluğu gidermeyi arzulamıştır.

Rahner, bir yandan kurtuluşun sadece Mesih'in ölümü ve yeniden dirilişi vasıtasıyla geldiği ve Hıristiyanlığın tüm insanlık için geçerli mutlak din olduğunu doğrulamakta, diğer yandan, Tanrı'nın müjdeyi hiç duymayanlara bile inayet vermesi gerektiğine işaret eden, (Tanrı'nın) evrensel kurtarıcı iradesini vurgulamaktadır. Bu inayet, Hıristiyanlık dışındaki dinlere bütünüyle Mesih'in vasıtasıyla sunulur. Öteki dinlerin mensupları inayete kendi dinleri aracılığıyla ulaşır. Ancak bu inayetin kaynağı, Mesih'tir. Bu şu anlama gelir ki kozmik Mesih, inayetini insanlara kendi dinleri aracılığıyla ihsan eder. Bu sebepten dolayı Hıristiyanlık dışındaki dinler, prensipte meşru kabul edilebilir. Tanrı'nın inayetini kabul eden Hıristiyan olmayanlar ise, "anonim/gizli Hıristiyanlar" olarak isimlendirilir.

Şayet böyle bir insan arkadaşına karşılıksız sevgi ya da merhamet gösterirse, bu, kendini Mesih'te ifşa eden Tanrı'nın inayeti sayesinde. Tanrı'nın kurta-

¹⁵ A. Camps, *Christendom en godsdiensten der wereld*, Baarn: Bosch & Keuning, 1976; Gavin D'Costa, *Theology and Religious Pluralism*, Oxford: Blackwell, 1986.

¹⁶ Birkaç örnek olarak John Farquhar, Carl Braaten, John Cobb ve Wolfhart Pannenberg zikredilebilir.

rışı, asla Mesih'ten bağımsız olarak düşünülemez. Tanrı'nın mevcudiyeti, şayet o, Mesih'te bir var oluş ise ancak gerçek olabilir. Tanrı'nın inayetini kabul edenler, Mesih'in Kutsal Ruh'taki faaliyetinin neticesi olarak böyle davranmışlardır (yani Tanrı'nın inayetini kabul etmişlerdir) ve bu yüzden onlar, haklı olarak Rahner'in ifade ettiği üzere anonim Hıristiyanlar diye isimlendirilebilirler.

Rahner, kapsayıcı paradigma içinde misyonun mutlaka gerekli olduğu üzerinde durur. (Bu anlayış içinde) misyon daha kolay yürütülür. Misyoner, boş bir alana değil, aksine Tanrı ve Mesih'in hali hazırda mevcut olduğu ve Kutsal Ruh'un insanları kendi kültürleri ve dinlerinin konteksti içerisinde hazırlamış olduğu bir alana girmektedir. Misyoner, Tanrı'nın inayetini kalplerinin derinliklerinde zaten kabul etmiş olabilen insanlarla karşılaşabilir.

(Peki) o zaman misyonun amacı nedir? Rahner'e göre, Müjdenin duyurulması, anonim/gizli bir Hıristiyan'ı, "nesnel tefekkür ve kilisede sosyal şekli verilen iman ikrarı vasıtasıyla inayet bahşedilmiş varlığının derinliklerinde sahip olduğu Hıristiyan inancını tanıyan biri haline döndürür." ¹⁷ Bu şekilde gizli Hıristiyan, diğer Hıristiyanlarla kilisede komünyonu paylaşmak suretiyle daha zengin ve daha dolu bir yaşama kavuşmuş, Hıristiyanlığını itiraf eden biri haline gelebilir. Böylelikle Tanrı'nın inayetini kabul eden Hıristiyan olmayan biri, Hıristiyanların toplumunda özel yerini bulacaktır. Bu şekilde Rahner, Hıristiyanlığın, temelde misyoner bir din olduğu gerçeğine adil bir şekilde davranmayı istemiştir. Bu misyon metodu, Hollandalı teolog Arnulf Camp tarafından *maieutic* diye isimlendirilmiştir.¹⁸ Mesih hakkında embriyotik tarzdaki bilgi, dünya dinlerinin karnında/içinde zaten bulunmaktadır. Hıristiyan misyonerler, insanlar açıkça tanısın, itiraf etsin ve ona hizmet etsinler diye Mesih hakkındaki tüm bilginin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmalıdırlar.

John Hick, kapsayıcı yaklaşımı "insanların kendisi için hiçbir arzu ve istek duymadığı tek taraflı bahşedilmiş fahri bir statü" şeklinde nitelendirerek eleştirir.¹⁹ Bu yaklaşım, Hıristiyan olmayanlara itici gelebilir ve hatta açık diyaloga yönelik engeller yaratabilir. L. Newbigın, öteki din mensuplarının inancını ciddiye almadığı için bu yaklaşımın tenkide açık olduğunu ifade eder.²⁰

Kapsayıcı yaklaşımla ilgili bir diğer problem, Tanrı'nın inayetini kabul eden Hıristiyan olmayan insanlardan dini inançlarını değiştirmeksizin, karşılıksız sevgi ve merhamet dolu hayatlar yaşamalarının beklenmesidir. Bu, yaşam ve inanç arasında kabul edilemez bir bölünmedir. Tanrı'nın gerçek tabiatı hakkındaki yanlış inançlar ve yanlış kanılar, tıpkı yanlış eylemler gibi günahtır.

¹⁷ Karl Rahner, *Theological Investigations*, vol. 5, London: Darton/Longman, 1966, 132.

¹⁸ A. Camps, "Dialog der Religionen und Entwicklung: die maieutische Methode," *Zeitschrift für Missions- und Religionswissenschaft*, 56:1, 1972, 1-9.

¹⁹ John Hick, *God has Many Names*, London: Macmillan, 1980, 68.

²⁰ L. Newbigın, "The Gospel Among the Religions," *Mission Trends No: 5*, 1981, 8.

Anonim/gizli Hıristiyanlar düşüncesi, yalnızca Mesih'in adını itiraf edip, isteyerek ve açıkça onunla iyi ilişkiler kuran ve ona teslim olanların kurtulacağını ifade eden biblikal öğretiyle de çelişmektedir.²¹

Rahner, misyonun mutlak gerekliliğini savunmasına rağmen kapsayıcı yaklaşım, misyonu gereksiz kılar ya da en azından misyon için daha az ilgi/endişe ortaya çıkmasını sağlar. Şayet öteki dinlerdeki insanlar, kendi dinleri vasıtasıyla kurtulacaksa o halde onları kurtarmak üzere Müjde'yi duyurmak için niçin zahmete katlanılmaktadır?

Çoğulcu yaklaşımı tercih eden Chester Gillis şu gerekçeyle kapsayıcı yaklaşımı eleştirir: "Diğer hısımlar (dinler), ne otonom ne de mensuplarını kurtuluşa ulaştırma noktasında yeterli değildirler. Diğer dinlerin zenginliği, Mesih'in kurtarıcı etkisine yönelik Hıristiyanlığın mutlaklık iddiası tarafından azaltılır/değersiz hale getirilir."²² Dışlayıcılık, gerçekten ikna edici değildir. Mesih olmaksızın çoğu insan kaybolmuş addedildiğinden bu yaklaşım, suçlu bir vicdandan kurtulmak için Hıristiyanlara yardım edebilir ancak Hıristiyanlığın diğer dünya dinleriyle ilişkisi problemini gerçekten çözmez.

Problemin çözümü, aşırı dışlayıcılık ile çoğulculuk arasında bir yerde bulunmalıdır. Belki de David Bosch'un şu ifadelerinde bulunabilir: "bir dinler teolojisi, bir mutlaklık iddiası ile keyfi (arbitrary) çoğulculuk arasında verimsiz alternatifin ötesine uzanan yaratıcı gerilim tarafından karakterize edilir."²³

DİYALEKTİK YARATICI GERİLİM PARADİGMASI

Yukarıda ele alınan her üç paradigma da tipik modernist yaklaşımlardır. Her şey açık bir şekilde ortaya konulmalı ve mantıksal olarak açıklanmalıdır. Her kırıntı ve parça iyi bir şekilde yerine yerleştirilmelidir. Fakat Tanrı'nın düşüncesi/zihni, planları, bizim mantıksal açıklamalarımıza sığmayacak kadar çok büyük olamaz mı? Bu dünyada izah edemediğimiz ve iyi bir imanla Tanrı'ya havale etmek zorunda olduğumuz çok fazla olay olmuyor mu? Müjdeyi hiç duymayan insanların kaderi, bu olaylardan biri değil midir? Şayet inkarnasyon, karşılıksız inayet ve kefarete, yükselme ve ikinci geliş mantıksal olarak izah edilemiyorsa Hıristiyanlığın diğer dinlerle ilişkisi için niçin mantıklı bir paradigma bulmak gereklidir?

Postmodern bir misyoner paradigma savunan David Bosch şunu ifade eder: "Çeşitli modeller, hem bir kimsenin kendi dinine nihai bağlılığını hem de ötekine dinine gerçekten açık olmak gerektiğini savunan değişmez bir paradoksu kucaklamak için hiç yer bırakmıyor gözükmektedir."²⁴ Biz, Tanrı'nın tarih içindeki gi-

²¹ Romalılar 10:9.

²² Gillis, *Pluralism: A New Paradigm for Theology*, 170.

²³ Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, 483.

²⁴ Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, 483.

zemli/anlaşılmaz işleri için yer ayırmak zorundayız. Bu yüzden biz, içinde paradoksun olduğu gibi kaldığı ve yaratıcı gerilimin sağlam bir şekilde muhafaza edildiği bir paradigmanın imkânını dikkate alabiliriz.

Bu taslağın ana hatlarını ortaya koymak için John Calvin'in görüşleriyle başlamak zorundayız. Calvin'in Hıristiyanlık dışındaki dinler hakkındaki görüşü, iki doktrine dayanmaktadır: insanların Tanrı'nın suretinde yaratılması doktrini ve ortak (yani herkese yönelik olan) inayet doktrini.

Birinci doktrin bağlamında Calvin, yaratılışla bütün insanların Tanrı bilgisine ve bir din tohumuna (*semen religionis*) sahip olduğunu öğretir. Bu, dinin insan bilincinin yapısındaki bir unsur olduğu anlamına gelir. İnsan, *homo religiosus* bir varlıktır. Bu noktada Calvin'in görüşü, R. Otto, J. Wach ve M. Eliade gibi uzmanlar tarafından desteklenmektedir. Calvin'e göre günah, bizim dindar bilincimizin biçimini bozmuştur. Böylelikle gerçek Tanrı'yı aramak yerine biz, sürekli olarak kendi tanrılarımızı ve hurafelerimizi yaratırız.²⁵ Bununla birlikte düşmüş insanlar, yüce Tanrı ya da en azından kendi hayatlarını etkileyen bir aşkın gerçeklik hakkındaki bilgiyi hatırlarında tutarlar.²⁶ Calvin, Tanrı'ya dair doğuştan olan bir içgüdü - *sensus divinitatis* - den söz eder. İnsanlar, Tanrı'nın varlığına dair bir düşünceye/hisse umumi olarak sahiptirler. Tanrı hakkındaki bu düşünce, dinlerin hepsinin temelidir.

Calvin'in ikinci doktrini, ortak inayet ve ortak vahiy doktrinidir. O, ortak inayeti, diğer inanç mensupları arasında da az bir miktar ışık, ahlaki unsurlar ve iyi işler bulunabileceği gerçeğini açıklamak için kullanır. Günahkâr vaziyetlerinde insanlar, daima Tanrı'nın imajlarını/putlarını yaparlar ancak iyiliğin izleri ve (gerçeği bulma) yeteneği onlarda olduğu gibi kalır. Ortak inayet, gerçek Tanrı bilgisinden yoksun bırakıldıktan sonra bile insan tabiatında iyi hususların/armağanların bulunmasının sebebinin açıklar.²⁷ Yine ortak inayet, bütün inananlar Tanrı hakkında gerçek bilgiye Mesih'te ulaşabilsinler diye müjdeyi duyurmak için insanın kalbini hazırlar.

Tanrı'ya dair doğuştan olan içgüdü - *sensus divinitatis* - ve ortak inayet doktrinleri kabul edilirse diğer dinlerle diyalog için bir ana ilke bulunmuş olur. Ortak inayet, kurtuluşa ulaştırmayacağı için meydan okuma, insanlara Kutsal Kitapların özel vahyini anlatmak için olduğu gibi kalır. Böylelikle onlar, gerçek Tanrı'yı öğrenebilirler. Diğer dinlere yönelik bu görüş, ortak hedefler için birlikte çalışma ya da birbirinin önünde Tanrı'ya dua etme imkânını dışlamaz.

Bu noktada Calvin'i takip eden Hendrik Kraemer, Hıristiyan Müjdesi ve Hıristiyanlık dışındaki dinler arasındaki ilişkiye dair diyalektik bir değerlendirme geliştirmiştir. Dini bilincinden dolayı insan, Tanrı hakkında mutlak gerçeğe

²⁵ Calvin, Inst 1, 5:12

²⁶ Calvin, Inst 1, 12:1

²⁷ Calvin, Inst 11, 2:13-15.

ulaşmak için çabalamaktadır ancak günahkâr durumundan dolayı sürekli ondan uzaklaşmaktadır. “İnsanın dini ve ahlaki yaşantısı, insanın başarısıdır ancak Tanrı'nın onunla mücadelesi de söz konusudur; (dini ve ahlaki yaşantı) Tanrı'ya dair bir kabulü açıkça gösterir ancak aynı zamanda Tanrı'ya yönelik bağışlanamaz bir itaatsizlik ve körlüğü de gösterir... İnsan, Tanrı'yı arar ancak bu arayışında kendi kendini öne süren, hep kendini düşünen iradesi ve günahkâr kökeni yüzünden aynı zamanda ondan uzaklaşır.”²⁸ Bu trajik çelişkili durum, insanın en anlaşıl-maz/en derin problemidir. İnsanın Tanrı'yı araması ve ondan uzaklaşması, Hıristiyan misyonu için en güçlü kontak noktası olan, Tanrı'nın inkarnasyonda insanı aramasıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Kraemer için paradoks devam eder. Tanrı, Mesih'te ve Kutsal Ruh vasıtasıyla Hıristiyanlık dışındaki dinlerde faaliyettedir. Ancak (Hıristiyan olmayanlar), Mesih'te kurtuluşu buluncaya kadar Tanrı'dan ayrılmış olarak yaşamaya devam ederler. İnsanlar, ancak din değiştirme ve iman vasıtasıyla Tanrı'nın onlar arasında bulunduğu farkına varabilecekleri için Hıristiyan misyonu mutlaka gereklidir. Tanrı'nın evrensel kurtarıcı iradesi ve kurtuluşa sadece Mesih'e iman vasıtasıyla ulaşılacağı hususlarının her ikisi doğrudur. Onlar arasındaki diyalektik gerilim varlığını devam ettirir. (Bu bağlamda) Hıristiyan olmayan dinlere yönelik tutum, hem “hayır” hem “evet” tir.

David Bosch, hem misyoner hem de diyalogcu olmak arasındaki gerilimin çözülemeyeceğini iddia ettiğinde aynı düşünce çizgisini takip etmektedir. Bosch, aşağıdaki hususun dile getirildiği San Antonio Raporu'nun birinci bölümüne atıfta bulunur: “Biz İsa'dan başka her hangi bir kurtuluş yoluna işaret edemeyiz; aynı zamanda biz, Tanrı'nın kurtarıcı gücüne dair sınırlar da belirleyemeyiz... Bu gerilimin farkındayız ve onu ortadan kaldırmaya kalkışmıyoruz.”²⁹

Diyalektik gerilimin bu tutumu, hem diyalog hem de misyon için alan yaratır. Biri diğerinin yerine kullanılamaz; onlar, ne aynı ne de birbirine tezat olarak kabul edilmelidir.

Hıristiyanlar, Tanrı'nın zaten içlerinde faaliyette olduğunu bilerek diğer inançların mensuplarıyla diyalog içerisinde olmalıdırlar. Diyaloğun amacı, birbirini daha iyi anlamaktır. Diyalog, farklı inançların bir arada var oluşunu kabul eder ve dini özgürlük ilkesini destekler. Diyalog sayesinde farklı alanlarda işbirliğinin yolları keşfedilebilir. Yine diyalog sayesinde farklı inançların mensupları, kendi doktrinlerini daha iyi anlama noktasında birbirlerini zenginleştirebilirler. Hıristi-

²⁸ H. Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World*, London: Edinburg House Press, 1938, 112.

²⁹ Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, 489.

yanlar, elbette Mesih'in rabliğine iman tutumundan hareketle diyalog yapmalıdır.³⁰

Bununla birlikte diyalog, misyonla bağdaşmaz; evanjelizmi ise dışlamaz. Diyalog, Hıristiyanlığın temel misyoner karakterini ortadan kaldıramaz. Bütün büyük mezhepler, kilisenin dünyadaki vazifesinin merkezinde Tanrı'nın krallığının duyurulması (ki çarmıha gerilen ve göğe yükselen Rab İsa tarafından başlatılmıştır) hususunun olduğu noktasında hem fikirdir. David Bosch'un ifadesiyle, "Hıristiyan inancı, İsa Mesih'i aramıza göndermesinde Tanrı'nın belirli ve eskatolojik bir hareket yönü tayin ettiği ve insanlara bağışlanma, aklanma ve neşe dolu bir yaşam (karşılığında din değiştirme şeklinde bir cevap talep eden) verdiği şeklindeki inançtan feragat edemez."³¹ Dünya dinlerine borçlu olduğumuz şey tam olarak budur. Şayet bu nimeti onlardan uzak tutarsak onlara büyük bir haksızlık yapmış ve onları mükemmellikten ve Mesih aracılığıyla Tanrı'da yeni bir yaşamın sevincinden mahrum bırakmış oluruz. Bu mahrumiyet, "yardıma ihtiyacı olanları ümitsiz bırakır".³² Bosch, Hıristiyanların diğer inanç mensuplarıyla karşı karşıya geldiklerinde alçakgönüllü olmak zorunda oldukları gerçeğini vurgular.³³ Diğer inançlarla karşılaşmalarında Hıristiyanlar, her zaman, olduklarını iddia ettikleri gibi olmadıkları için yargılanırlar. Hıristiyanlar, karşılıksız sevgi ve alçakgönüllülük içerisinde insanlığa hizmet etmeye çağırılırlar. Bu tutum olmaksızın Hıristiyan şahitliğinin başarısız olacağı kesindir.

Biz, Pavlus'un Atinalılara vaaz ettiği aynı mesajla (bugün) diğer inanç mensuplarına gitmek için hala çağrılmaktayız: "Tanrı, geçmiş dönemlerin bilgisizliğini görmezlikten geldi; ama şimdi her yerde herkesin tövbe etmesini buyuruyor. Çünkü dünyayı, atadığı kişi aracılığıyla adaletle yargılayacağı günü saptamıştır. Bu kişi'yi ölümden diriltmekle bunun güvencesini herkese vermiştir."³⁴

Bütün ulusların ve insanların yaratıcısı olan Tanrı, onların işleriyle ilgilenmekten asla vazgeçmez. Onların kendi istedikleri yolda gitmelerine izin vermesine rağmen o, tabiatı hakkında onları ipuçsuz bırakmamıştır.³⁵ Onlara karşı merhametliliğini göstermiş ve onlara yağmur ve mahsul vermiştir. İnsanlar, tabiatta ve tarihte onun ayak izlerini görebilirdi. Onlar, bu Tanrı'yı araştırmak ve kurtuluş ve özgürlük yolları aramak suretiyle karşılık verdiler. Bu, karanlıkta yapılan bir araştırmadan başka bir şey değildir. İnsanlar, Tanrı'yı ve onun insana ve evre-

³⁰ Olaf Schuman, "Zum theologischen Umgang mit anderen Religionen," *Zeitschrift für Missionswissenschaft*, 15:2 (1989), 91.

³¹ Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, 488.

³² James A. Borland, "A Theologian Looks at the Gospel and World Religions," *Journal of the Evangelical Theological Society*, 33:1, 1990, 11.

³³ David, J. Bosch, "The Church in Dialogue: From Self-Delusion to Vulnerability," *Missiology: An International Review*, vol. XVI, No 2, 1988, 139.

³⁴ Elçilerin İşleri 17:30-31.

³⁵ Elçilerin İşleri 14:17.

ne yönelik planlarını gerçekten bilemedikleri için (o dönem) bir cehalet dönemi-ydi.

Fakat şimdi olaylar radikal bir şekilde değişti. Tanrı, ölümü ve yeniden dirilişi vasıtasıyla dünyayı yargılayacağı bir kişi gönderdi. Şimdi Tanrı, kendini Mesih'te dünyaya bildirdi. Önceden Tanrı, insanlara elçiler ve mesajlar gönderdi ancak şimdi Mesih'in çarmıhı ve yeniden dirilişinde onlara şahsen gelmişti. Tanrı, krallığı için temeli kurdu. Bedende gözüktü (inkarne oldu), insanlığın tarihine ve insanlığın ıstırabına müdahale etti. "Tanrı, kristolojik olarak ifşa oldu."³⁶

Tanrı, cahillik dönemlerini dikkate almamıştır. Şimdi o, tüm insanlara her yerde tövbe etmelerini emreder. Gelecek yargılamada, sadece bir geçerli cevap vardır, o da pişmanlıktır.

Bu, Tanrı'nın tüm uluslara ve tüm beşeri dinlere yönelik mesajıdır. Tanrı'nın krallığına giden yol, pişmanlık ve Mesih'e imandan geçmektedir. Bizim misyonumuz, bu mesajı söz ve eylem olarak tüm insanlara ulaştırmaktır. Tanrı'nın ruhu diğer uluslar ve diğer dinler arasında zaten faaliyette olduğu için bu görevi yerine getirebiliriz. Tanrı, bu mesajın kabul edilmesi için zemini/yolu hazırlar. O, mümkün olmayanı mümkün kılar ve acı ve bozulmuşluğun olduğu bir dünyada gerçek barış, neşe ve özgürlüğün tek anahtarı olan (Teslisi oluşturan) Tanrı'ya imanı meydana getirir. Kilise, kurtuluşun sahibi değildir aksine Tanrı'nın Kutsal Ruh aracılığıyla ve Mesih'te dünyaya sunduğu kurtuluşun işareti ve şahitidir.³⁷

³⁶ McGrath, "The Church's Response to Pluralism", 6.

³⁷ Newbigin, "The Gospel Among the Religions", 16.